

Фальшиві

НОВИНИ

фейки та їх наслідки

Осюхіна Марина

- Медіатренер
- Начальник Центру медіакомунікацій та рекламної діяльності
- Голова ГО «Молодіжна медіаспілка (ММС)»
- Експерт Центру досліджень регіональної безпеки

- 15 наукових статей з медіаграмотності
- 350 тренінгів для школярів з медіаграмотності
- 150 випускників Школи журналістики
- 7 проектів (міських, обласних, загальноукраїнських для дітей та дорослих)
- 2 брошури з медіаграмотності
- Виступи на радіо й телебаченні
- 15 уроків «Онлайн школа журналістики»

План

1. Теоретичний блок:

- визначення поняття «фейк»;
- види фейків;
- історія появи фейків;
- шляхи поширення фейків;
- ознаки фальшивого повідомлення.

2. Практичний блок:

- приклади відомих фейків;
- способи виявлення фейків;
- виявлення фейків у заголовках ЗМІ.

Фейк ...

- Хто чув це слово?
- Хто використовує у спілкуванні?
- Хто стикався з фейками?
- Як розумієте цей термін?

Фейк - це

- **Фейк** – (підробка) це фальшива, часто сенсаційна інформація, розповсюджена під виглядом новин. **Несправжня** новина (а не неправдива).
- Фейки створюються для того, щоб **поступово**, крок за кроком, досягати бажаного ефекту – **формування** відносин, реакції до певного явища/соціальної групи/етнічної групи тощо.
- Найбільша небезпека від фейків – у їхньому **накопичувальному** ефекті.
- Небезпека фейків полягає також у тому, що вони:
 - спотворюють реальність;
 - підривають довіру до медіа.

Види фейків

Науковці з Університету Західного Онтаріо виділяють п'ять типів фейків:

- навмисно створені фейки;
- жарти, сприйняті як правда;
- масштабні містифікації;
- навмисно одностороннє висвітлення подій;
- історії, в яких «правда» є суперечливою (наприклад, терорист для одних є борцем за свободу для інших).

ВВС пропонує простішу класифікацію:

- неправдиві новини, поширені навмисно;
- новини, які містять у собі правдиву інформацію, але не є цілковито точними.

Експерти компанії CHEQ і університету Балтімора порахували, в яку суму світовій економіці обходяться фейкові новини: вийшло, що весь світовий ринок втрачає на фейках близько \$79 млрд щороку

Найбільш вразливі:

- Ринок цінних паперів
- Фінансовий ринок
- Медицина
- Політика
- Бренди

Коли з'явилися фейки?

- 1981 рік. Журналістка Джанет Кук отримує Пулітцерівську премію за свій матеріал «Світ Джиммі» для The Washington Post.
- 1970-ті. Французька газета Canard enchaîné спеціалізується на тому, що друкує вигадки. видання написало, що Радянський Союз продав режиму Піночета партію танків. І ТАСС, і Міністерство закордонних справ СРСР зробили офіційні спростування цієї історії.
- Стівен Гласс працював у вашингтонському журналі The New Republic з 1995-го по 1998-й і не переймався сенсаціями, він їх просто вигадував - половина його статей в TNR були сфабриковані.

Фейки стали «популярним» інструментом завдяки **КОЖНОМУ З НАС**

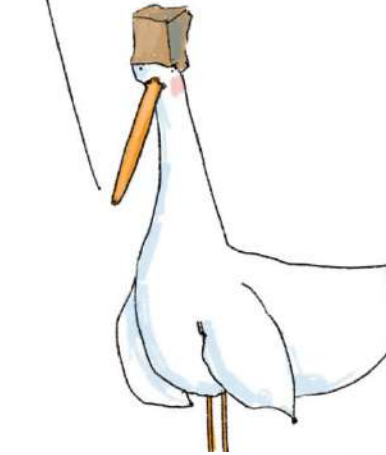
1. Репости:

- не загубити корисне
- поділитися з друзями
- створити образ себе як...

2. Переповідки друзям, колегам, родичам

3. «Холодне торкання»

ЗАРЕПОШУ ПОСТ І СХОВАЮ ЙОГО
ЩОБ НІХТО НЕ ЗНАВ.

Хто це робить і для чого?

1. Вірусні сайти

Головне – викликати миттєву реакцію в аудиторії.

2. Жартівники

Розважити публіку, налаштовані на інтелектуалів.

3. Шахраї

Спіймати на гачок і привести до мети.

4. Ідеологічні та політичні погляди

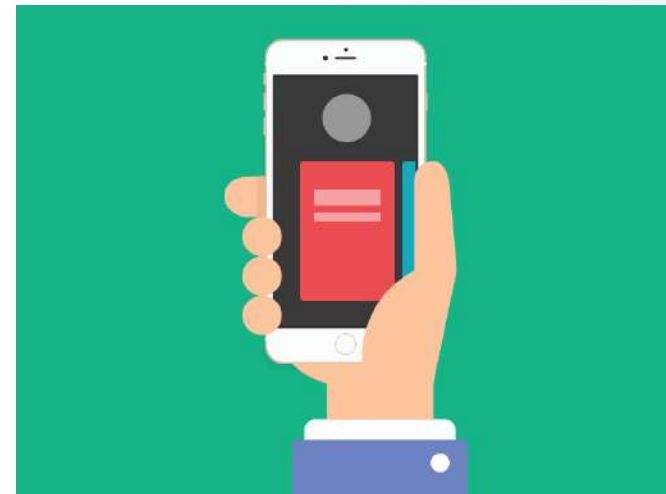
Майже неможливо переконати.

5. Іноземні гравці

6. Звичайні люди

Не створюють, а поширюють.

Це можуть бути як засоби масової інформації, так і звичайні користувачі

За спостереженнями Давида Петерсона, редактора проекту Viralgranskaren (Швеція)

Як розпізнати фейк ?

Шокуюча інформація

Має місце нагнітання ситуації, "обливання брудом" людини, організації. Наводяться жахливі факти в які важко повірити, при цьому, вони подаються як істина

Контраверсійність

Кореспондент проявляє явну симпатію до однієї зі сторін конфлікту та антипатію до іншої. Експерти підтримують одну і ту ж точку зору. Не висвітлена точка зору людини чи сторони, яку звинувачують

Джерело

Коли йдеться про сенсацію, важливо розуміти, чи достатньо чітко вказані джерела інформації, наскільки вони надійні та як легко їх ідентифікувати. У випадку, якщо джерело недостатньо надійне або воно лише одне, це повинно бути окремо вказано

Тональність

Розмова не відрізняється відповідним рівнем тональності як самого кореспондента, так і експертів та коментаторів. Тон подачі інформації емоціональний та тенденційний

طافس غدا.. دافيو شمالا مائل للحرارة طفي القاهرة

جنايات القاهرة توجل نظر أحداث الاتحادية المقتم فيها مرسي إلى نقد 11:28 PM

VIDEO 3 INTERNETU

الرئيس منصور يعيل استقالة حكومة الجبالي 11:41 PM

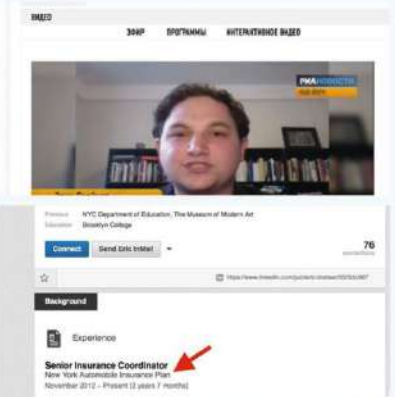
وزير السياحة يتوقع قرب رفع حظر السفر الألماني إلى جنوب سيناء اقتصاد

إحالة المستشار طلعت عهد الله التيب لعام الأسبق ومساعدته إلى التائب 11:50 PM

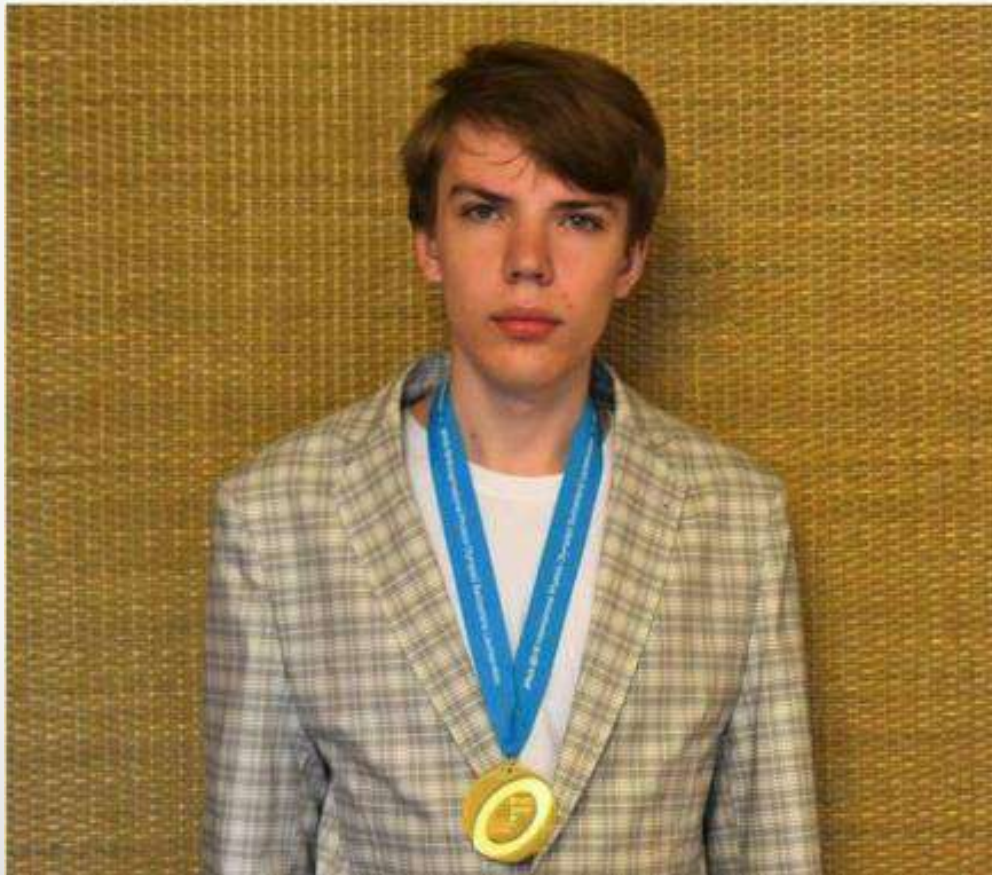

Alexey Venediktov retweeted
Ruslan Deynychenko @deynychenko · Jun 12
Российские СМИ выдают торговца автостраховками из Нью Йорка за американского политолога

View photo

Этого мальчика зовут Илья Кочергин и он победил на Всемирной олимпиаде по физике, обойдя соперников из 90 стран. И не написало об этом ни одно крупное СМИ.
Поддержим парня репостами!

В Днепре

Нравится · 9 января 2017 г. · отредактировано · €

Народ, действительно, давайте поддержим! 🇺🇸

👍 Нравится 💬 Комментарий ➦ Поделиться

👍👎👏 6,8 тыс.

Хронологический порядок ▾

Этим поделились: 115 722

Комментарии: (401)

[Показать предыдущие комментарии](#)

Адріян Баран Українські хлопці зайняли вищі місця на цій олімпіаді.

Нравится · Ответить · Показать перевод 6 нед.

сергей зайцев А допинг пробу интересно он сдавал?

Нравится · Ответить · 1 нед.

Ian Gorodianskyi Ідіоти, чи що? В фейсбук заходить навчились, думати не навчились? Достатньо скористатись пошуком Google, щоб зрозуміти, що картинка, як і новина - фейк! А вы репостите різну фігну.

Нравится · Ответить · Показать перевод 5 нед.

Оставить комментарий...

- Ілля Кочергін виявився росіянином, на олімпіаді він зайняв лише 29 місце, та українці, не перевіривши інформацію, все одно активно ділилися зображенням – лічильник репостів досяг 115 тисяч.

Цього хлопця з сільської(!) школи на Кіровоградщині звати Антон Ципко. Він переміг на Всесвітній олімпіаді з інформатики в Тегерані (304 учасника з 84-х країн світу)! І про нього нічого не сказав ні один великий телеканал, ні одна велика газета! Підтримаємо його репостами!

Михайло Мондич

13 марта · 🌐

👍 Нравится 💬 Комментарий ➦ Поделиться

👍❤️😮 8,4 тыс.

Этим поделились: 138 367

Комментарии: (461)

Показать предыдущие комментарии

Светлана Машченко Це фейк

Нравится · Ответить · Показать перевод · 12h

Юрий Бунаков <https://vaua.org/ukrainskij-shkolnik-vzyl-zoloto.../>

Украинский школьник взял...

VAUA.ORG

Нравится · Ответить · 2h

Юрий Бунаков Русский баян. Все было освещено.

Нравится · Ответить · 2h

Виктор Ткач Автор фото з таким коментарем - особисто я. Моя ціль

Оставить комментарий...

- У серпні 2017 р. в Тегерані завершилася Міжнародна олімпіада з інформатики серед школярів (IOI-2017), де українські учні завоювали одну золоту та дві срібні медалі. Одним із лідерів української команди був 17-річний Антон Ципко. Він здобув золоту нагороду та посів 8-е місце в загальному заліку (найкращий особистий результат наших збірників починаючи з 2006-го року). Про це розповіли «великі» ЗМІ.

Цього хлопця з черкаської школи звати Олександр Лінник. Він переміг у всесвітній олімпіаді з мемів у Горішніх Плавнях(100500 учасників з 9000 країн світу) І про нього нічого не сказав ні один великий телеканал, ні одна велика газета! Підтримаємо його репостами!

Alexander Linnyk

15 березень · 6

Друзі, прошу максимального репосту!

Позначити ...

Додати роз...

Редагу...

Подобається

Коментувати

Поширити

788

18 606 поширень

102 коментарів

Переглянути попередні коментарі

Andrew Kovaliov · Друзі з Андрій Фріл

та ще 7

креативно)) good job 🙌

Подобається · Відповісти · 3h

Іванна Годованець Ржу 😂 Невже всі такі тупі 😞

Подобається · Відповісти · 3h

Лина Мищенко ще ж не 1 квітня, трохи зарано))

Подобається · Відповісти · 3h

Larisa Evodorenko Автор · холодний

Comment on this photo...

- Менеджер спецпроектів AIN.UA, черкащанин Олександр Лінник опублікував у Facebook жартівливу картинку про перемогу на «олімпіаді мемів» і за кілька днів отримав понад 20 тисяч репостів.
- «Десятки людей стали писати мені особисто і додаватися в друзі. Хтось щиро вітав, один користувач поцікавився, куди скинути біткоїни на честь перемоги, але більшість звинувачували в тому, що я поширюю фейкову новину і стою на службі Кремля, або намагалися довести, що кількість країн куди менше дев'яти тисяч», — зазначив Лінник.
- Лінник замінив фотографію Антона на свою, олімпіаду з інформатики в Тегерані на «олімпіаду з мемів» в Горішніх Плавнях, кількість учасників і країн, на 100500 і 9000 відповідно, а щоб підкреслити серйозність перемоги, додав у кутку картинки медаль Пурпурного Пепе (адаптований варіант американської медалі Пурпурне серце).

Зі свіжих прикладів

Фонд гуманітарного розвитку України вирішив організувати 23 січня благодійний концерт, щоб реставрувати начебто будинок українського композитора, автора всесвітньо відомої композиції «Щедрик» Миколи Леонтовича. Мова йшла про «будинок родини композитора Леонтовича у селі Шершні на Вінниччині».

Укрінформ. Новини України та світу

У Києві на благодійному концерті зберуть кошти на відновлення будинку Леонтовича

11 днів тому

РБК-Україна

Могилевська, Матвієнко, Тауанна, Jerry Heil та інші зірки зберуть кошти на відновлення будинку Леонтовича

11 днів тому

1NEWS Україна

Зірки шоу-бізнесу та відомі особистості долучились до спасіння будинку автора гімну Різдва

12 днів тому

ГОРДОН

Могилевська, Матвієнко, Тауанна, Гайтана та Jerry Heil виступлять на благодійному концерті для...

11 днів тому

Місцеві новини

Fashion of diplomacy

Наталія Могилевська, Тоня Матвієнко, Тауанна, Jerry Heil та інші зірки зберуть кошти на відновлення будинку Леонтовича

12 днів тому

MIND UA

У Києві відбудеться благодійний концерт для зборів коштів на відновлення будинку Леонтовича

12 днів тому

ТСН - Телевізійна служба новин

На благо культурної спадщини: Могилевська, Матвієнко і Jerry Heil виступлять на благодійному концерті

- «Чергова кампанія, як і попередні, побудована на фейковій "хаті Леонтовича", бо справжній будинок священника в Шершнях був дерев'яним і проіснував тільки 18 років — з 1880 по 1898 роки», — пише історик Сергій Фазульянов

В КИЕВЕ С НАЧАЛА ГОДА ЗАФИКСИРОВАЛИ ОДИН СЛУЧАЙ КОРОНАВИРУСА: ПОДРОБНОСТИ

Facebook Twitter Telegram

Размещено: 27.01.2020

Единичний [случай коронавірусу](#) зафіксували в Києві. При цьому невідомо, якої саме це вид захворювання і коли це сталося.

О результатах епідеміологічної експертизи отримали в Київському міському лабораторному центрі Міністерства охорони здоров'я України на сторінці в Facebook.

Коронавірус в Китаї. Фото: informator.ua

В течение эпидзона 2019-2020 в вирусологическую лабораторию доставили 73 образца для исследования на грипп.

Специалисты проверили 67 образцов, среди которых 12 дали положительные результаты: грипп А (H1N1) – три, грипп А нетиповый – один, грипп В – три, аденовирус – два, бокавирус – один, коронавирус – один и риновирус – один.

Читайте также

[Без синих шапок и достижений. Как эксперты оценивают эффект от поездки Зеленского в Давос](#)

В лабораторном центре не рассказали, какого вида был зафиксированный вирус и когда произошел инцидент. В сообщении говорится, что в лабораторном центре не рассказали, какого вида был зафиксированный вирус и когда произошел инцидент.

Державна установа "Київський міський лабораторний центр МОЗ України"

1 ч · 0

Шановні громадяни!
 Прохання не розводити паніку з приводу виділеного коронавірусу.
 ВИДІЛЕНИЙ нами коронавірус (HCoV1) циркулює на території України десятиріччями та як правило, викликає захворювання верхніх дихальних шляхів легкого або середнього ступеню тяжкості.
 Коронавірус китайського походження не виділявся!!!!

В Україні зафіксували випадок коронавірусу – уточнено

13:34, сьогодні 22781

Читайте новості на російському

Коронавірус в Україні / Getty Images

В Києві підтвердили випадок зараження китайський вірус 2019-nCoV.

СПЕЦТЕМА: ВСЕСВІТНІЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ФОРУМ В ДАВОСІ >> КУРС ГРИВНЬ БЮДЖЕТ 2020

У Києві зафіксовано випадок коронавірусу

Корреспондент.net, Сьогодні, 13:59

ЧИТАТИ НОВИНИ РОСІЙСЬКОЮ

Офіційно про новий коронавірус з Китаю в Україні не повідомлялося

Київські фахівці перевірили 67 зразків, 12 з яких дали позитивні результати на різні віруси, в тому числі, один випадок коронавірусу.

← Принц Гаррі та Меган Маркл переїжджають до Житомира

Укрпошта буде спалювати всі посилки з Китаю

Опубліковано 24.01.2020, 22:06

У зв'язку зі спалахом в Китаї коронавірусу в Укрпошті планують візуально перевіряти вміст посилок на наявність небезпечних бактерій, або відразу спалювати всі посилки, які надходитимуть з цієї країни. Про це повідомляє

Реклама

Останні новини

[Укрпошта буде спалювати всі посилки з Китаю](#)

[Принц Гаррі та Меган Маркл переїжджають до Житомира](#)

[У НАН запровадять ступені кандидата і доктора псевдонаук](#)

[У новорічну ніч вандали осквернили пам'ятник немає різниці кому](#)

[Верховна рада дозволить подавати законопроекти у вигляді коміксів](#)

[Артем Мілевський може стати головним тренером київського Динамо](#)

[Уряд запроваджує податок на експорт програмного коду](#)

[Якби вибори відбулись у цю неділю, більшість українців дивилися б "Свати"](#)

[У Києві зіткнулися позашляховик Дубінського і легковик Дубінського](#)

[У Верховній Раді відкриють ескорт-сервіс](#)

Вибір редакції

[Десять хтось щось зробив](#)

[У Рівному син депутата, який їдучи на вітчизняному автомобілі нікого не збив, виявився тварезим](#)

УКР

РУС

POLITEKA

Главная Политика Экономика Статьи Блоги Досье

Укрпочта сжигает посылки из-за коронавируса, фейк "порвал" украинцев: "А пеплом будут посыпать..."

Даже в самых сложных ситуациях украинцы находят позитив

вчера, 07:03

Читати українською

УКР

РУС

ZNAJ.UA

Головна Досье Шоу-бізнес Техно Тести **Суспільство** Спо

Укрпошта спалюватиме посылки з Китаю через коронавірус, земляки відреагували миттєво: "Попелом посипатимуть кордон з Росією"

Українці відреагували на фейк про те, що Укрпошта спалює посылки з Китаю через коронавірус

СУСПІЛЬСТВО

ЧИТАТИ НА РУССКОМ

вчера, 12:20

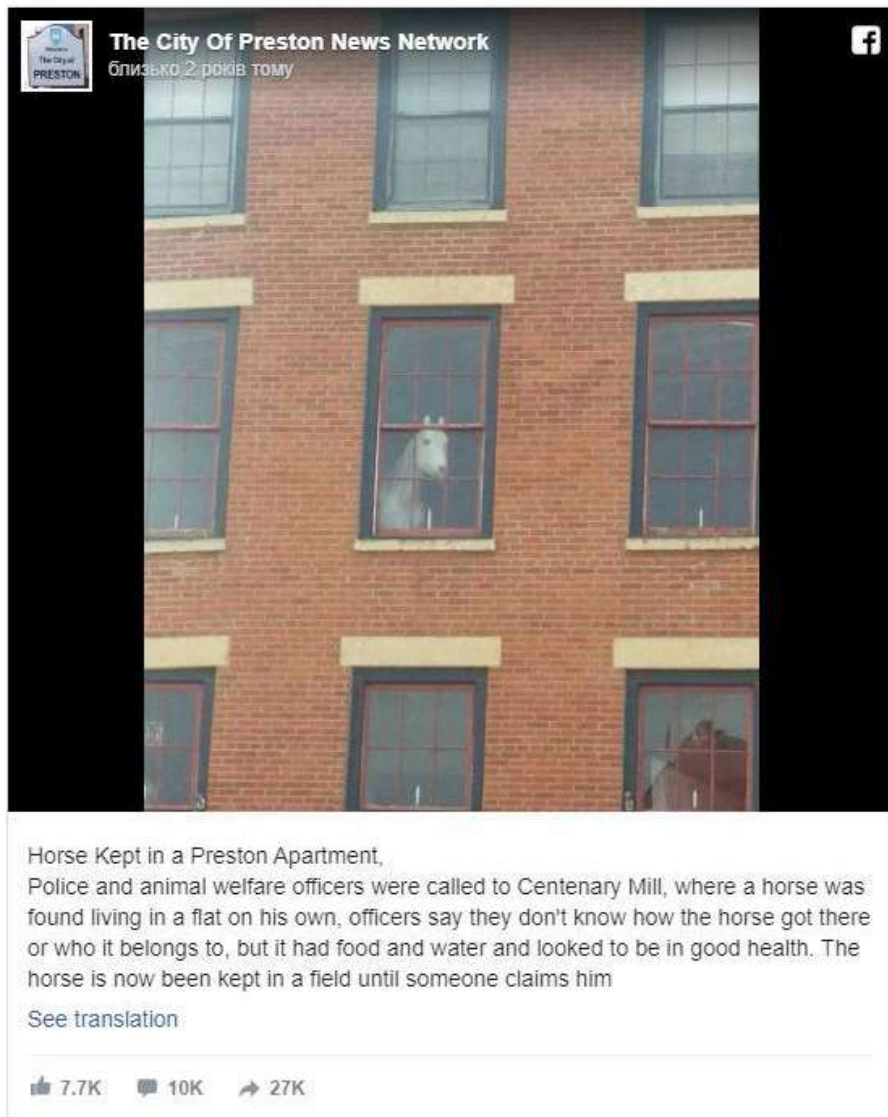

тремба @jigsawdeaad · 17 ч

аааааааааа в українській учебник по всемирній історії случайно засунули фотожабу с киану ривзом ахахахахахахахх

У травні 2018 року британське видання Preston News Network оприлюднило пост з фотографією коня, що виглядає з вікна цегляного будинку.

Експерти Full Fact нагадують, що є кілька ознак, на які варто звернути увагу, якщо зображення викликає підозру:

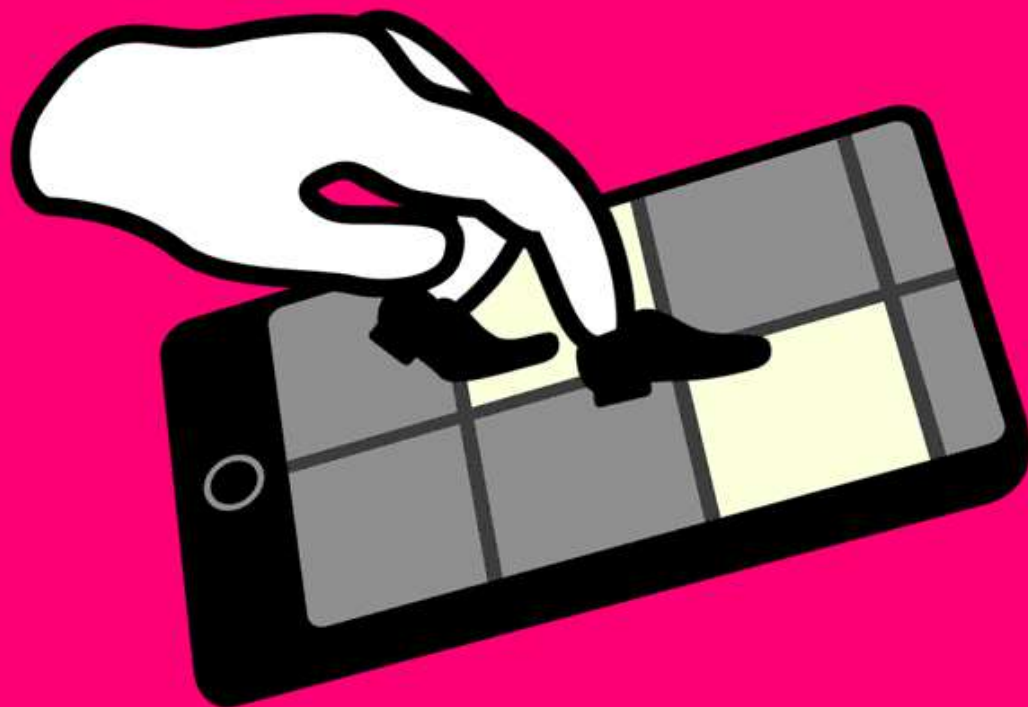
- Контекст, що не відповідає обставинам
- Деталі та заднє тло зображення
- Погана якість зображення

"Викликали поліцію і спілку захисту тварин в будівлю Centenary Mill, де кінь живе один у квартирі. Поліцейські не знають, як кінь потрапив до квартири і хто його власник, але кажуть, що в тварини є їжа та вода і, ймовірно, вона почувається добре. Наразі коня тримають в полі - поки не знайдеться власник", - йшлося в підписі до фото.

Як працюють фейки: 7 вірусних постів у Facebook, на які ви могли повеститися

https://www.bbc.com/ukrainian/features-49196485?fbclid=IwAR30_2v1CtexALqBnKnrz1Tv3VECoP9ITqFMjig5oxGYOs7XumoRq5UZf9o

Немає часу, сил,
бажання «ЛОВИТИ»
фейки

ВВС пропонує перевіряти фейк, поставивши низку простих питань:

- Чи виходили новини на цю ж тему в інших медіа?
- Які ці медіа - радіо, телебачення, газета?
- Чи чули ви раніше про ці видання? Якщо ні, ВВС радить дослідити їх ретельніше. Важливо перевіряти адреси сайтів, адже вони можуть копіювати дизайн чи елементи адрес інших, авторитетних видань.
- Як виглядають фото та відео в новині, чи є в них ознаки маніпуляцій чи редагування?
- Чи історія в принципі правдоподібна?

Маніпуляції та можливі фейки у друкованих медіа

Звертайте увагу на заголовок! Чи відповідає він інформації в тексті? Чи містить він категоричні твердження, які не можна перевірити? Чи є він сенсаційним?

NEWS

Звертайте увагу, хто головне джерело інформації. Наскільки воно надійне? Чи можна перевірити надану ним інформацію? Чи це лише чутки, подані як факти?

Аналізуйте, чи містить текст оцінкові судження

Аналізуйте, наскільки пов'язані між собою події, про які йдеться у статті. Чи одне впливає з іншого? Чи зв'язок є зманіпульованим?

Звертайте увагу на фотографії-ілюстрації. Чи покликані вони викликати сильну негативну емоцію?

Маркери маніпуляцій у статтях (пресі та онлайн-медіа):

- використання неідентифікованих джерел, чуток, які неможливо перевірити
- штучне об'єднання в один матеріал не пов'язаних між собою подій
- емоційно забарвлені слова, якими описують людей та явища
- категоричні оцінкові судження
- заклики до дій

<https://www.stopfake.org/uk/yak-rozpiznaty-fejk/>

15 кращих українських проектів з медіаграмотності

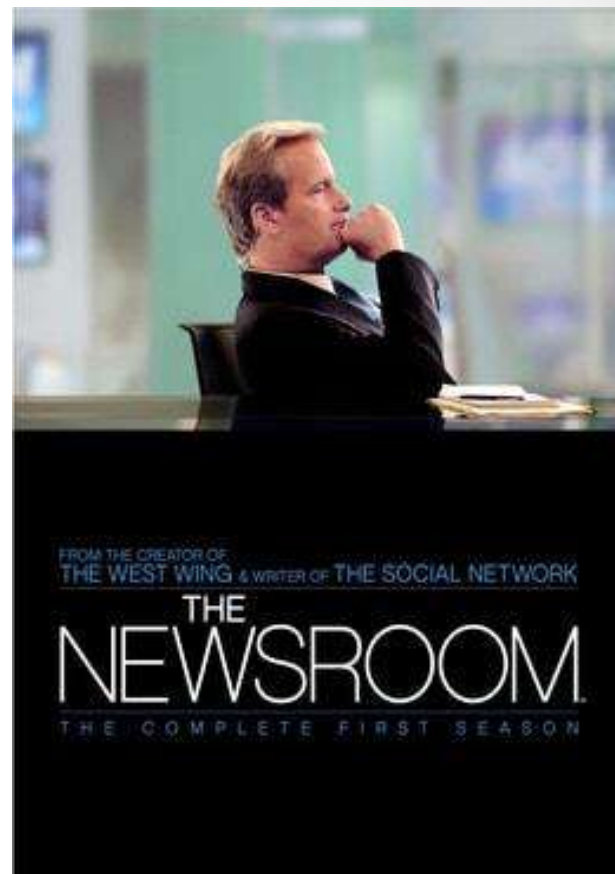

Цифрова
освіта

- Користувачам поки доступні три освітні серіали: базовий серіал із цифрової грамотності, серіал із цифрової грамотності для вчителів і серіал для батьків «Онлайн-безпека дітей».
- Тест на цифрову грамотність:
<https://osvita.diia.gov.ua/testing>

Фільми та серіали

- «Брекзйт»
- «Ціна правди»
- «Вся президентська рать»
- «Шахрайство» / «Хвіст виляє собакою» / «Виляючи собакою»
- «Небезпечні секрети»
- «Шоу Трумена»
- «Афера Стівена Гласса»
- «Служба новин (серіал)»

Мої дії?

- 1. Не робити репости спонтанно
- 2. Перевіряти ту інформацію, що має для вас значення / входить у коло інтересів
- 3. Повідомляти інших користувачів, що ви знайшли фейк й аргументовано доводити свою думку
- 4. Прогнозувати шкоду
-

Вправа

LM
“Помічник нардепа від “Слуги Народу” задекларував половину kota!”

“Міністром аграрної політики України призначили тримісячне ягнятко”

“Президент Зеленський видалив прем'єра Гончарука з друзів на Фейсбуці”

“Вінниччанин вкрав і подарував другу моці Святого Миколая”

“Кров екс-генпрокурора Шокіна майже на 10% складається з рідкого металу”

Собака за куб газу Дубілет vs
Відповіді
Головаха, Зеленський розфрендив
Гончарука / Ньюспалм #43

Дякую за увагу. Запитання?

facebook.com/MarinaOsyhina

Instagram: [marina.osyhina](https://instagram.com/marina.osyhina)